

Сточанська Мирослава Петрівна,
*доцент, доцентка кафедри музичного мистецтва,
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
(м. Луцьк)*

Чернецька Наталія Григорівна,
*кандидат мистецтвознавства,
старша викладачка кафедри музичного мистецтва
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
(м. Луцьк)*

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ У КЛАСІ БАНДУРИ

Вокально-ансамблеве мистецтво завжди було пріоритетним напрямком у музичній культурі українців. Науковці зазначають, що ансамблевий спів був тісно пов'язаний з народною творчістю і формувався на давніх зразках церковної музики і пісенної культури [2, с. 15].

Традиція ансамблевого співу бандуристів є невід'ємною частиною української музичної культури. Жіночі вокальні ансамблі у супроводі бандур стали досить поширеними у другій половині ХХ століття, набули широкої популярності у період відродження української державності і стали носіями культурних і духовних цінностей української нації. Нині, у період загрози існування України, гостро постала проблема патріотичного виховання нашої нації, а особливо молодого покоління. Бандура є саме тим українським національним інструментом, який здатен своїм специфічним звучанням та характерним репертуаром пробуджувати національну свідомість нашого народу і залучати його до пізнання національних культурних цінностей.

Сучасне академічне бандурне мистецтво функціонує у двох напрямках: бандурист-інструменталіст та бандурист-вокаліст. Мистецтво бандуриста-вокаліста є синтетичним видом, адже

уособлює в одній особі і співака, і виконавця на інструменті. Професорка Київського університету культури і мистецтв Надія Брояко зазначає, що «...бандурна співогра синтезує два рівноправних різновиди виконавської діяльності вокальний та інструментальний, кожен з яких має свою фахову специфіку й психофізіологічні закономірності функціонування» [1, с. 109].

Особливість «бандурної співогри» стосується і бандурного вокально-ансамблевого виконавства, яке функціонує в таких формах як дует, тріо, квартет, ансамбль та капела бандуристів. Для успішної роботи в класі вокального ансамблю у супроводі бандур здобувачам освіти необхідно освоїти такі освітні компоненти як постановка голосу, хоровий клас, гра на музичному інструменті (бандурі).

Участь здобувачів освіти у вокальних ансамблях є необхідною для залучення їх до активної музичної діяльності відповідно до технічних і вокальних можливостей, для популяризації бандури серед студентської та учнівської молоді, для виховання свідомого молодого покоління. Заняття в класі ансамблю є важливою ланкою також і у професійному вихованні здобувачів, вони сприяють розвитку музичного слуху, пам'яті, відчуття метроритму, формують потребу злагодженості загального звучання, здатність до колективної творчості [4, с. 5].

Одним з головних завдань для керівника при формуванні ансамблю є підбір голосів за тембральними властивостями, силою звучання та манерою звукоутворення, також потрібно враховувати і технічні можливості гри на інструменті.

Репертуар є одним з важливих чинників зростання виконавського рівня певного колективу. Репертуарна політика колективу залежить від вокальних і технічних можливостей ансамблістів, від конкретних навчально-виховних цілей та програмних вимог, від уподобань керівника колективу та його учасників. Тому керівник має бути готовим до того, щоб пристосувати (спростити або удосконалити) певну вокальну чи інструментальну партію. Вдало підібраний репертуар стимулює удосконалення технічно-виконавської майстерності ансамблістів, вихо-

вує зацікавленість до репетиційних занять, до творчої та виконавської діяльності, розвиває художній смак кожного учасника колективу.

Як правило, вокальні ансамблі малих форм у супроводі бандур мають однорідне звучання (в основному жіноче, рідше чоловіче), але інколи є потреба організувати ансамбль із чоловічих та жіночих голосів (при вступі до ЗВО і залученні до ансамблів хлопців-бандуристів). Виконання твору вокальним ансамблем у супроводі бандур поєднує звучання вокальних партій (зазвичай дво- або триголосся, рідше чотириголосся) та двох або трьох інструментальних бандурних партій.

Роботу над твором слід почати із розбору та вивчення вокальної партитури, враховуючи інтонаційну чистоту, метроритмічну чіткість, у подальшій роботі – тембральну узгодженість звучання між вокальними партіями.

На початковому етапі розбору і вивчення інструментальних бандурних партій необхідно приділити увагу аплікатурній зручності правої руки, виразності «басової лінії». Якщо інструментальний супровід є доволі складним, то він потребує окремого відпрацювання (при необхідності – вивчення напам'ять) інструментальної партії кожного учасника колективу. При зведенні усіх бандурних партій у повільному темпі необхідно слідкувати за метроритмом, при поступовому збільшенні темпу домагатися ритмічної стабільності всіх партій, наступне завдання для ансамблістів – вивчити супровід напам'ять і добитися невимушеності і легкості його виконання.

Зведення вокальної та інструментальної партій потребує максимальної уважності. Доцільно буде зведення партій кожним ансамблістом окремо, складні моменти відпрацьовуються у повільнішому темпі з поступовим його прискоренням відповідно до можливостей і успіхів ансамбліста. Доцентка Харківського університету мистецтв імені І. Котляревського Любов Мандзюк підкреслює, що для «... збалансування вокальної й інструментальної партій виконавець мусить володіти прекрасно розвиненим музичним слухом, який достатньою мірою од-

ночасно міг би контролювати інтонацію, тембр, ритм, динаміку, дикцію та артикуляцію, гармонію та поліфонію голосів» [3, с.81]. Вокальний ансамбль у супроводі бандур є доволі складним видом музичної діяльності, бо ансамблісти виступають і в ролі співаків, і в ролі акомпаніаторів. Кожен учасник повинен слідкувати за власною вокальною інтонацією, за виконанням інструментальної партії, таким чином ансамблісти виховують своєрідний «слуховий контроль», удосконалюють культуру хорового звучання та ансамблеву інструментальну техніку.

Ще одна специфічна особливість такого ансамблю – це чистота строю інструментів, а отже бандурного акомпанементу. На стрій бандури впливають різні чинники: якість інструмента, умови зберігання та експлуатації, мікроклімат приміщення тощо. Тому ансамбліст повинен мати добре розвинений музичний слух, швидко реакцію та вміння якісно і швидко настроїти свій інструмент.

Функціонування колективу не обмежується лише репетиційними заняттями, важливими є концертні виступи ансамблю, вони стимулюють розвивати і удосконалювати себе у технічному та художньому плані. Успішне виконання творів на концертах дають впевненість кожному учасникові колективу у власній індивідуальній майстерності, дають йому можливість на психологічному рівні відчувати себе повноцінною частиною «організму», від якої залежить творче «обличчя» колективу.

Репертуарна палітра вокальних ансамблів у супроводі бандури в останнє двадцятиліття значно урізноманітнілася. Розширення репертуару відбулося шляхом повернення епічних творів, пісень національно-визвольної боротьби, творів релігійної тематики (зокрема колядок), творів на вірші Лесі Українки та Т. Шевченка. До створення ансамблевого репертуару крім українських композиторів активно долучилися викладачі ЗВО, а саме О. Герасименко, В. Дутчак, М. Сточанська та інші. Також до ансамблевого репертуару активно залучають відомі українські естрадні пісні (композиції Володимира Івасюка, Андрія Кузьменка, Святослава Вакарчука та інших), що сприяє попу-

ляризації бандури серед широкого загалу учнівської молоді і студентської молоді.

Отже, вокальний ансамбль у супроводі бандур є складним видом музичної діяльності: учасники такого колективу одночасно є і співаками, і акомпаніаторами, і ансамблістами. Участь у ньому сприяє становленню різносторонньої творчої особистості з набутими навичками ансамблевого співу та інструментальної гри, а успішне концертне виконання творів додає впевненості кожному ансамблісту у своїй власній виконавській майстерності та приналежності до музичної культури свого народу.

Список використаних джерел:

1. Брояко Н. Психофізіологічні особливості виконавської діяльності бандуриста-вокаліста у процесі співогри. *Імідж сучасного педагога*. № 5(188). 2019. С. 109–114. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-109-114](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-109-114) (16.11.2022)

2. Вишневська С. Методичні принципи формування навичок вокально-ансамблевого виконавства : методичні рекомендації до дисципліни “Вокальний ансамбль” для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації напряму підготовки “Музичне мистецтво”. Івано-Франківськ : Плай, 2014. 54 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3745.pdf> (17.11.2022)

3. Мандзюк Л. Інтелектуально-творчий аспект предмета «Ансамбль» у класі бандури. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії імені Петра Чайковського*. № 1 (16). 2006. С. 80–84.

4. Сточанська М. П. Вокальні ансамблі у супроводі бандур (перекладення, аранжування, обробка): навч.-метод. посіб. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. у-ту імені Лесі Українки, 2005. 274 с.